



УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ



Зонгайм Юлія Василівна

здобувачка освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України.

У сучасних умовах трансформації української політики до європейських стандартів із застосуванням принципів сталого розвитку однією з найбільш актуальних проблем залишається бідність та шляхи її подолання. Впроваджуючи нові реформи, створюючи робочі місця та забезпечуючи соціальні гарантії для громадян, держава досягла певного прогресу, зменшивши відсоток малозабезпечених сімей. Водночас ця позитивна динаміка охоплює лише частину масштабної соціальної проблеми, яка потребує комплексного підходу та ефективних управлінських рішень.

Управлінські процеси подолання бідності в контексті сталого розвитку держави

Нормативну основу державної політики у сфері подолання бідності в Україні формує Указ Президента України № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Цим документом визначено стратегічні орієнтири суспільного розвитку, що узгоджуються з глобальними Цілями сталого розвитку, прийнятими Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році. В Україні адаптовано 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) з урахуванням національних умов, серед яких ЦСР 1 — «Подолання бідності у всіх її формах і всюди» є однією з найважливіших.

Проблема бідності має комплексний характер і стосується не лише низьких доходів населення, а й обмеженого доступу до освіти, якісної медицини, житла,

соціального захисту та можливостей самореалізації. Вона безпосередньо впливає на економічне зростання, рівень людського розвитку й соціальну стабільність у державі. Саме тому ефективне публічне управління у цій сфері передбачає не тільки реалізацію соціальних програм підтримки, але й розробку цілісної державної політики, спрямованої на попередження та зменшення бідності.

Важливою складовою сучасної державної політики є розвиток інституційної спроможності системи соціального захисту — зокрема, удосконалення механізмів надання соціальних послуг, запровадження адресної допомоги малозабезпеченим сім'ям, цифровізація соціальних сервісів. Це дозволяє забезпечити більшу прозорість у використанні бюджетних коштів та підвищити ефективність державних програм.

Крім того, у контексті сталого розвитку особливу увагу слід приділяти економічним механізмам подолання бідності, таким як створення робочих місць, підтримка малого і середнього бізнесу, розвиток соціального підприємництва, залучення інвестицій у людський капітал. Вони сприяють формуванню більш інклюзивної економіки, що базується на принципах рівності можливостей і гідної праці для всіх.

Сучасне публічне управління у сфері подолання бідності також повинно враховувати територіальну диференціацію рівня життя населення. Значна частина соціально-економічних проблем зосереджена у сільських громадах, у промислових регіонах, що перебувають у стані трансформації, та в громадах, які постраждали від війни. У цьому контексті роль органів місцевого самоврядування полягає у впровадженні місцевих програм сталого розвитку, які поєднують економічні, соціальні й екологічні цілі.

Підвищення якості публічного управління можливе завдяки використанню інноваційних підходів, таких як електронне урядування, цифровий моніторинг показників бідності, аналіз «великих даних» (Big Data) для виявлення соціально вразливих груп населення. Впровадження таких інструментів дає змогу підвищити

ефективність прийняття управлінських рішень і забезпечити прозорість дій органів влади [1].

Особливості та виклики звітності зі сталого розвитку

Європейські директиви, зокрема Директива CSRD, вимагають від компаній щорічного звітування про сталий розвиток, інтегрованого в основний річний звіт керівництва. На відміну від попередніх практик, коли організації публікували окремі нефінансові звіти (ESG або Sustainability Reports), CSRD передбачає єдину структуру звіту, що поєднує фінансові та нефінансові дані відповідно до принципу подвійної матеріальності — тобто одночасного врахування впливу компанії на суспільство та довкілля і навпаки.

Більшість великих європейських компаній (Nestlé, Siemens, BP, Nokia, ING Group) уже застосовують інтегрований підхід до звітності, поєднуючи дані за фреймворками GRI, TCFD, SASB, NFRD, TNFD тощо. Часто компанії доповнюють основний звіт додатками або фактбуками (Fact Book, Sustainability Factsheet), які містять деталізовані показники у динаміці, а також матриці відповідності (GRI Index), що полегшують навігацію для інвесторів і зацікавлених сторін.

У 2024 році більшість компаній ЄС вперше подали обов'язкові звіти за вимогами CSRD на основі Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS). Вони забезпечують уніфікацію підходів до розкриття інформації та формують новий рівень прозорості. Ключовою рисою ESRS є подвійна матеріальність, що поєднує оцінку впливу бізнесу на екологію, суспільство та власну стійкість до зовнішніх ризиків.

Найбільш поширеними фреймворками залишаються GRI, TCFD та CDP, тоді як IFRS S1/S2 і TNFD лише починають набувати поширення. Провідні компанії визнають матеріальними теми, пов'язані зі зміною клімату, етикою ведення бізнесу, правами працівників і взаємодією з клієнтами, що свідчить про посилення інтеграції екологічних та соціальних цілей у корпоративне управління.

Таким чином, сучасний формат звітності зі сталого розвитку характеризується інтегрованістю, стандартизованістю та орієнтацією на

прозорість, що формує нові очікування інвесторів і суспільства щодо відповідальності бізнесу [2].

Вплив сталого розвитку на ідентичність та рівноправність громадян

Сталий розвиток формує соціокультурні трансформації, впливаючи на громадянську ідентичність та рівноправність. Він сприяє формуванню «глобальної» або «сталорозвивальної» ідентичності, коли громадяни усвідомлюють свій вплив на суспільство та довкілля. Одночасно принцип «не залишити нікого осторонь» (leave no one behind) стимулює рівність доступу до освіти, праці та участі у прийнятті рішень, що реалізує практичну рівноправність.

Дослідження Stoliarchuk et al. 2024 року показують, що саморозвиток громадян є посередником між усвідомленням глобальних проблем і активною участю у суспільному житті, що зміцнює громадянську ідентичність і підвищує рівень залученості до процесів сталого розвитку. Водночас відсутність рівних можливостей для саморозвитку серед вразливих груп населення може обмежувати справжню інклюзію та рівноправність.

Таким чином, сталий розвиток сприяє посиленню громадянської відповідальності, соціальної включеності та формуванню умов для рівноправності, але його ефективність залежить від реальної підтримки держави у доступі до ресурсів та освітніх можливостей [3].

Роль сталого розвитку у зміцненні стійкості держави

Сталий розвиток забезпечує економічну, соціальну та екологічну стійкість держави, що дозволяє ефективно реагувати на кризи та підвищує довгострокову безпеку та процвітання. Для України, особливо після повномасштабного вторгнення, принципи сталого розвитку стають критично важливими для відновлення та зміцнення державної стійкості.

Ключові аспекти:

1. Інтеграція сталості в управління та планування. Державна політика повинна поєднувати економічні, соціальні та екологічні

аспекти. Це включає адаптацію до змін клімату, збереження природних ресурсів і сталий розвиток інфраструктури.

2. Зміцнення місцевих спільнот та інституцій. Соціальна згуртованість і довіра до інститутів підвищується через підтримку місцевих ініціатив, розвиток інституційної спроможності та активну участь громадян у процесах відновлення.

3. Відбудова інфраструктури з урахуванням принципів сталості. Відновлення інфраструктури повинно враховувати енергоефективність, використання відновлюваних джерел енергії та адаптацію до кліматичних викликів, що підвищує її стійкість до майбутніх криз.

4. Міжнародне співробітництво та інвестиції. Залучення міжнародних партнерів та фінансових ресурсів сприяє реалізації сталих проектів та посиленню потенціалу держави.

Сталий розвиток дозволяє Україні не лише відновлюватися після криз, але й формувати стійку та процвітаючу державу, здатну ефективно реагувати на виклики і забезпечувати добробут громадян [4].

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [<https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>].

2. ESG звітність: аналіз практик розкриття інформації [<https://gto.dixigroup.org/assets/images/files/gto-reporting-survey.pdf>] / Dixi Group. – 2025. – 15 с.

3. Stoliarchuk, O., Kolot, L., & Kovalenko, M. (2024). Self-Development as a Vector of Sustainable Development of Society: The Perspective of Ukrainian Students. European Journal of Sustainable Development, 13(1), 45-58. [<https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1521>]

4. Building Forward Better: Sustainable Recovery in Ukraine [<https://www.iisd.org/publications/brief/building-forward-better-sustainable-recovery-ukraine>] / International Institute for Sustainable Development (IISD). – 2023.

**ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТУРИЗМУ В
СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПОДОЛАННЯ
БІДНОСТІ**

Карманський Андрій Костянтинович

здобувач освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України.

Сучасний світ стикається з безпрецедентними викликами: зміна клімату загрожує стабільності екосистем, біорізноманіття скорочується небаченими темпами, а соціально-економічна нерівність продовжує поглиблюватися. У цьому контексті туристична індустрія виступає як своєрідний парадокс - з одного боку, вона є потужним двигуном економічного зростання, що забезпечує мільйони робочих місць і приносить значні доходи, з іншого - неконтрольований розвиток туризму створює значне навантаження на природні екосистеми та призводить до маргіналізації місцевих спільнот і часто стає джерелом екологічної деградації та соціальних конфліктів.

За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), туризм забезпечує близько 10% глобального ВВП та кожне десяте робоче місце у світі, що робить цю галузь критично важливою для економічного розвитку багатьох країн [1]. Екологізація туризму через ефективні інституційні механізми може стати ключовим фактором трансформації галузі в напрямі сталості та соціальної

Кафедра публічного управління та адміністрування